

Danyýel kitaby — Bäşinji belgisi

Ýetmiş ýyl

Jeff Pippenger

2023-11-29

Ýehoýakim Ýahudanyň soňky üç patyşasynyň ilkinjisidi, we ol wawilonlylar tarapyndan ýeňlende, günorta patyşalyk üçin ýetmiş ýyllyk gulluk başlandy. Şol ýetmiş ýyl Mukaddes Kitap pygamberliginiň birinji patyşalygy bolan Wawilonyň höküm sürjek döwrüni görkezýär. Işaya kitabyň ýigrimi üçünji babynda Tirenin jelep zenany simwolik ýetmiş ýyllyk döwür üçin ýatdan çykarylar; bu döwür pygamberlik taýdan bir patyşanyň günleri hökmünde kesgitlenipdi. Mukaddes Kitap pygamberliginde patyşa diýmek patyşalyk diýmekdir, we Mukaddes Kitap pygamberligindäki diňe bir patyşalygyň ýetmiş ýyla barabar bolan günleri Wawilondy.

Şol taryhyň dowamynda papalygy aňladýan Tir rejesi unudylar. Simwolik ýetmiş ýylyň ahyrynda bolsa ol ýatlanar, çykyp gider we ýer ýüzüniň ähli patyşalyklary bilen zyna eder. Ruh yzyna ybadathana bilen döwletin birleşmeginden döreýän bikanun gatnaşykdyr. Simwolik ýetmiş ýylyň ahyrynda papalyk, simwolik ýetmiş ýylyň ahyrynda Tir rejesiniň zyna edýän ähli patyşalary bilen aňladylyan Birleşen Milletler Guramasy bilen gatnaşyga girer. Simwolik ýetmiş ýylyň dowamynda höküm sürýän patyşalyk Birleşen Şatlardyr, ýagny iki şahly ýer haýwanydyr.

Danyýl kitabyň birinji bapdan başinji bapa çenli bölümleri Wawilonyň ýetmiş ýyllyk taryhyny beýan edýär; şonuň üçin şol baplar ýerden çykan haýwanyň iki şahynyň hem taryhyny aňladýar. Dördünji we başinji baplar Wawilonyň ilkinji we soňky patyşalaryny görkezýär, we bu iki bap bilelikde ýer haýwanyň hem-de onuň iki şahynyň taryhyny görkezýär. Iki şahnyň, şeýle hem ýer haýwanyň özüniň höküm edilşi ilkinji patyşanyň we soňky patyşanyň höküm edilşi arkaly aňladylyar. Nebukadnesaryň hökmi “ýedi wagt”lyk kowulmak boldy; ol ýabany haýwan ýaly ýaşap, iki mün baş ýüz ýigrimi günün dowamynda ot we çyg bilen ýaşady. Belşassaryň hökmi diwaryň ýüzüne ýazyldy we iki mün baş ýüz ýigrimi sanyna deňleşdirildi; şeýlelikde bu, ýer haýwanyň we onuň iki şahynyň höküm edilşiniň Leýwililer kitaby ýigrimi altynjy bapdaky “ýedi wagt” arkaly aňladylandygyny görkezýär. Bu iki patyşanyň şaýatlygyna esaslanýar, we bu iki şaýat ilkinji bilen soňkyny aňladýar.

«Ýedi wagt» Adventizm üçin bührän daşydyr; şonuň üçin-de, görmek isleýänler üçin aç-açan şol ýerde dursa-da, ol ykrar edilip bilinmez. Ol ýetmiş ýyl höküm süren milletiň (Wawilonuň) höküm nyşanydyr, şeýle hem ýetmiş nyşanly ýyl höküm sürýän patyşalygyň höküm nyşanydyr. Uilýam Miller Levitler kitaby ýigrimi altynjy bapdaky «ýedi wagt» baradaky düşüňjesini beýan edeninde, Daniel kitaby dördünji bapda Nebukadnesaryň haýwan ýaly ýaşan iki mün baş ýüz ýigrimi gününü Levitler kitaby ýigrimi altynjy bapdaky «ýedi wagt»y goldaýan pygamberlik şaýatlarynyň biri hökmünde ulandy. «Ýedi wagt» Zekerýa kitaby dördünji bapda hem binýat daşydyr, hem-de depedäki daşdyr. Isa, Uayt uýamyz, Işaya we Petrus ony burçuň başy bolýan daş hökmünde kesgitleýärler. Ol Mukaddes Kitap pygamberliginiň täç taglymatydyr, emma üçünji perişdäniň habarçylarydygyny ykrar edýänler tarapyndan, esasan-da, görünmän galýar.

Danyýel kitabyňyň ilkinji alty baplaryna garamaga başlanymyzda, ilki başdan “ýedi wagt” diýilýäniň kesgitlenýändigini ykrar etmek möhümdir. Ýehoýakim Wawilon tarapyndan agdarylanda, ýetmiş ýyllyk ýesirlik başlandy. Taryhlar kitaby olaryň näme üçin ýetmiş ýyllap ýesir alnyp gidilendigini düşündirýär.

Sidkiýa patyşa bolup başlamagynda ýigrimi bir ýaşyndady, ol Iýerusalimde on bir ýyl patyşalyk etdi. Ol öz Hudaýy Rebbiň nazarynda ýaman bolan zady etdi we Rebbiň agzy bilen gepleýän pygamber Ýeremiýanyň önünde özüni peseltmedi. Şeýle hem, ol Hudaýyň adyndan kasam etdiren Nebukadnesar patyşanyň garşysyna pitne çykardy; emma ol boýun egmedi, gaýtam boýnuny gatyrdy we ýüregini Ysraýyl Hudaýy Rebbe tarap dolanmakdan gatatdy. Mundan başga-da, ruhanlaryň ähli baştutanlary hem-de halk milletleriň ähli ýigrenji işleri ýaly örän köp günä etdiler we Onuň Iýerusalimde mukaddes eden Rebbiň öýüni haram etdiler. Olaryň ata-babalarynyň Hudaýy Reb Öz iline we Öz ýaşayan ýerine rehim edýändigini sebäpli, Öz ilçileriniň üsti bilen olara irden turup gaýta-gaýta habar iberdi. Emma olar Hudaýyň ilçilerini masgara etdiler, Onuň sözlerini äsgermezlik etdiler we Onuň pygamberlerini kemsitdiler; ahyrynda Rebbiň gahary Öz halkyna garşy şeýle bir turdy welin, indi hiç bir çäre galmady. Şonuň üçin Ol olaryň üstüne kasdylaryň patyşasyny getirdi; ol mukaddes jaýlarynda olaryň ýaş ýigitlerini gylyç bilen öldürdi we ne ýaş ýigide, ne ýaş gyza, ne garra, ne-de ýaşy sebäpli egni бүкүлen adama rehimi geldi; Ol olaryň hemmesini onuň eline berdi. Hudaýyň öýüniň uly-kiçi ähli gap-gaçlaryny, Rebbiň öýüniň hazynalaryny, patyşanyň hem-de onuň begleriniň hazynalaryny — bularyň hemmesini ol Wawilona alyp gitdi. Olar Hudaýyň öýüni oda berdiler, Iýerusalimiň diwaryny ýykan-ýumran etdiler, onuň ähli köşklerini ot bilen ýakdylar we onuň ähli gymmatly zatlaryny ýok etdiler. Gylyçdan aman galanlary bolsa ol Wawilona sürgün etdi; Pars patyşalygynyň höküm sürüşi başlanýança olar oňa we onuň ogullaryna gullukçy boldular. Şeýlelikde, Ýeremiýanyň agzy bilen aýdan Rebbiň sözi berjaý bolsun diýip, ýurt öz şenbe dynç alyşlaryny doly alýança şeýle boldy; ol haraba ýatan bütün wagtyňyň dowamynda şenbe dynç alyşyny saklady, ýetmiş ýyl dolýança. Indi Pars patyşasy Kiriň patyşalygynyň birinji ýylynda, Ýeremiýanyň agzy bilen aýdylan Rebbiň sözi ýerine ýetsin diýip, Reb Pars patyşasy Kiriň ruhuny gozgady; şonda ol ähli patyşalygy boýunça jar çekdirip, muny ýazmaça-da yglan edip şeýle diýdi: «Pars patyşasy Kir şeýle diýýär: Asmanlaryň Hudaýy Reb ýer ýüzüniň ähli patyşalyklaryny maňa berdi; Ol maňa Ýahudadaky Iýerusalimde Özüne öý gurnamagy tabşyrdy. Onuň bütün halkynyň arasyndan siziň aralaryňda kim bar? Hudaýy Reb onuň bilen bolsun, goý, ol ýokary galsyn». 2 Tawaryhlar 36:11–23.

Gulçylykdaky ýetmiş ýyl Ýeremiýanyň sözünüň berjaý bolmagy üçin boldy: “ýer öz şenbe günlerinden peýdalanyp bolýança; ol haraba ýatan bütün dowamynda şenbe saklady.” Hudaýyň Sözüniň içinde, biziň salgy berýän Taryhnamalar kitabyndaky aýatdan başga, ýeriň öz şenbe günlerinden “peýdalanýandygyny” aýdýan diňe bir ýer bardyr. Ol ýer Lewiler kitabyňyň ýigrimi başinji we ýigrimi altynjy baplaryndadyr. Ýigrimi başinji bap ýerde şenbe dynç alşyndan peýdalanmaga nähili ýol bermelidigi barada görkezme berýär, ýigrimi altynjy bap bolsa şol äht görkezmeleri berjaý edilmese, “ýedi esse” näletini beýan edýär.

Ýehoiakimiň ykbaly Danyýeliň dokuzynjy bapda Musanyň “näleti” we “anty” diýip atlandyran zadynyň bir bölegi bolan ýesirliğin başlangyjyny alamatlandyrdy. Danyýel “ýedi wagtyň” näletine

düşünýärdi, çünki ol dokuzynjy bapda Ýeremiýanyň ýetmiş ýyl baradaky pygamberligini öwrenmegi arkaly Hudaýyň halkynyň Babylonda näçe ýyl gul boljakdygynyň sanyna düşünendigine şaýatlyk edýär.

Onuň patyşalyk sürüp başlan ilkinji ýylynda, men Daniýel kitaplar arkaly Rebbiň sözünüň Ýeremýa pygambere gelen, ýagny Iýerusalimiň weýrançylyklarynda ýetmiş ýylyň doljakdygy baradaky ýyllaryň sanyna düşündim. Daniel 9:2.

Danyýel ýetmiş ýyly diňe Ýeremiýanyň kitaby arkaly däl, eýsem “kitaplar boýunça” düşündi. Onuň düşünen beýleki kitaby Musanyň ýazgylarydy, çünki ol öz dogasynda ýetmiş ýyllyk gulluk-gulçulygyň “näletiniň” Musanyň “anty” bolandygyny görkezýär. Danyýeliň dokuzynjy babyndaky “ant” diýip terjime edilen söz, Lewiler kitaby, ýigirmi altynjy bapda “ýedi esse” diýip terjime edilen şol bir sözdür. Ýehudanyň Babilonda ýetmiş ýyllyk ýesirligi, häzirki zaman ylahyýatçylarynyň haýsydyr biriniň näme jedel etmegine garamazdan, “ýedi esse” näletiniň ýerine ýetmesi boldy. Bu gün ýaly aýdyňdyr, emma diňe görmek isleýän bolsaň.

Reb Musa Sina dagynda sözläp, şeýle diýdi: «Ysraýyl ogullaryna aýt we olara şeýle diý: Men size berýän ýurda gireniňizde, ol ýurt Reb üçin şenbe saklasyn. Alty ýyl meýdanyňy ekersiň, alty ýyl üzüm bagyňy budap, onuň hasylyny ýygnarsyň. Emma ýedinji ýylda ýurt üçin doly dynç alyş şenbesi, Reb üçin şenbe bolsun; meýdanyňy ekme, üzüm bagyňy budama. Oragyňdan öz-özünden biteni orma, idegsiz goýlan üzümleriňi ýygma; çünki bu ýurt üçin dynç alyş ýylydyr. Ýurduň şenbesi size iýmit bolsun: saňa, hyzmatkäriňe, gyrnagýňa, hakyna tutulan hyzmatkäriňe we seniň ýanyňda ýaşaýan kesekiňe; mal-garaň üçin hem-de ýurduňdaky ýabany haýwanlar üçin-de onuň ähli önümi iýmit bolsun. Özün üçin ýedi şenbe ýylyny, ýagny ýedi gezek ýedi ýyly sana; şeýlelikde ýedi şenbe ýylynyň möhleti saňa kyrk dokuz ýyl bolar. Soň ýedinji aýyň onunjy gününde ýubileý surnaýyny ýaňlandyr; ýaraşyk gününüň özünde bütin ýurduňyz boýunça surnaý ýaňlandyryň». Lewiler 25:1–9.

Ýeri dynç aldyrylmagy baradaky görkezmelerde ýedi sany aýlawyň — ýagny, ýeri alty ýyl işläp, bir ýyl bolsa ony dynçlykda goýbermekden ybarat aýlawlaryň — kyrk dokuzynjy ýyla çenli dowam edýändigini görmek möhümdir; şol ýylda bolsa ýedi gezek ýedi ýylyň tamamlanandygyny görkezýän ýubileý bolmalydy. Görülmeli iň möhüm nokat şudur: ýubileý surnaýynyň seslendirilmegi Ýaraşyk güni amala aşyrylmalydy; şeýlelikde, 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda anti-tipik Ýaraşyk günü başlananda, “ýedi wagt” aýlawyny aňladýan ýubileý surnaýy hem şol wagt seslendirilmelidi. M.Ö. 677-nji ýylda Manaşe Wawilona äkidilende başlanan “ýedi wagt”, iki müň baş ýüz ýigirmi ýyly aňladýardy we bu anti-tipik Ýaraşyk gününde tamamlandy. Bu baglanyşygy görmek islemeýänlerden başgalar ony sypdyrmaz. “Ýedi wagt” aýlawy iki müň üç ýüz ýyl bilen baglanyşyklydyr.

Şeýle hem, Levitiler kitabyň ýigirmi başynjy babyndaky ilkinji dokuz aýatyň äht görkezmeleriniň içinde, Hudaýyň Sözüniň gün-ýyl ýörelgesiniň iň çuň mysaly bardygyny görmek möhümdir. Ylahyýetçileriň sürini Wawilonyň şeraby bilen serhoş edip saklamak üçin öňe sürýän ertekiler jamy şudur: ýigirmi altynjy bapdaky “ýedi wagt” hökümi, “ýedi wagt” diýip terjime edilen sözün ýewreýçe manysyna nädogry düşünilmegidir. Bu delil dogry däl. Sözün ýewreýçe manysy öz kesgitlemesiniň içinde ony san taýdan ulanmagy doly esaslandyryýar, emma olaryň ýewreý diliniň

grammatikasy boýunça özleriniň ygylan eden “bilermenligine” esaslanyp dikeldýän bu ýalňyş delili, aslynda diňe ünsi başga ýana sowmak üçin getirilýän delildir.

Ýigrimi altynjy bapda “ýedi wagt” hökmünde görkezilen höküm, bu parçanyň mazmuny arkaly tanalýar, häzirki döwrüň käbir teologlarynyň ýewreý dilini zorlap düşündiriş bermekleri arkaly däl. William Miller öz netijesini ýewreý diline hiç hili salgylanman emele getirdi, we ylham onuň düşüňjesini dogry diýip tassyklady. Perişdeler onuň düşüňjesine “ýedi wagt” hökümünüň ýerleşýän bapdaky mazmuna esaslanyp ýol görkezdi, ýewreý diline däl.

Ýigrimi başınjy babyň mazmuny ähtň görkezmeleriniň kesgitlenýän yeridir; ondan soň bolsa, ýigrimi altynjy bap şol äht görkezmelerine eýerilse, wada edilen berekedi berýär we şondan soň Danieliň “Musanyň näleti” diýip atlandyryň zadyny, ýagny şol görkezmelere boýun egmezlik üçin berlen näleti görkezýär.

Mazmun Mukaddes Kitap pygamberliginde bir günü bir ýyla deňeşdirmek ýörelgesiniň temasydyr. Lewiler kitabyň ýigrimi başınjy babyndaky şol ilkinji aýatlar Mukaddes Kitap pygamberliginde bir günün bir ýyly aňladýandygyny kesgitleýär. Müsürden çykyş kitabynda Musa ýedinji günün adam we mal-gara üçin sabat dynç alşy bilen, ýedinji ýylyň ýer üçin sabat dynç alşynyň arasyndaky gatnaşygy aýdyň görkezýär.

Ýeriňi alty ýyl ekip, onuň hasylyny ýygnarsyň. Emma ýedinji ýylda ony dynçda goýup, degmän saklarsyň; şonda halkyň garyplary ondan iýerler, olaryň galdyranlaryny bolsa meýdan haýwanlary iýer. Üzüňçiligiňe we zeýtun bagyňa hem edil şonuň ýaly edersin. Alty gün işini edersin, emma ýedinji gün dynç alarsyň; şeýlelikde öküziň we eşegiň dynçar, gymagyň oglunyň hem-de kesekiniň jany täzelener. Çykyş 23:10–12.

Şol üç aýatyň içinde adamlara we haýwanlara niýetlenen dynç günü bilen ýeriň dynç alşy üçin bir ýylyň deňleşdirilýändigini görülyär. Levitler kitaby, ýigrimi başınjy bap, ilkinji baş aýatda, Müsürden çykyş kitaby, ýigriminji bap, sekizinji aýatdan on birinji aýada çenli beýan edilen Sabat baradaky buýrugyň düýbünden şol bir grammatik gurluşyny tapýarys.

Reb Sina dagynda Musa şeýle diýdi: «Ysraýyl ogullaryna sözläp, olara aýt: Men size berýän ýurda gireniňizde, ýurt Reb üçin şenbe dynçlygyny saklasyn. Alty ýyl meýdanyňa tohum sepersin, alty ýyl üzüm bagyňy çapyp-bejersin we onuň hasylyny ýygnarsyň. Emma ýedinji ýylda ýurt üçin doly dynçlyk şenbesi bolsun, Reb üçin bir şenbe bolsun: meýdanyňa tohum sepmersin, üzüm bagyňy çapyp-bejermersin. Hasyl ýygymyňdan öz-özünden bitenini ormarsyň, timarlanmadyk üzümünden üzümleri ýygnamarsyň; çünki bu ýurt üçin dynçlyk ýylydyr. Levitler 25:1–5.

Sabath gününü mukaddes saklamak üçin ony ýatla. Alty gün zähmet çekersin we ähli işleriňi edersin; emma ýedinji gün Reb Hudaýyň sabathydyr; şol günde sen hiç bir iş etmeli dälisin: ne sen, ne ogluň, ne gyzyň, ne erkek hyzmatkäriň, ne aýal hyzmatkäriň, ne mallaryň, ne-de derwezeleriň içinde ýaşayan gelmişegiň. Çünki Reb alty günde asmany, ýeri, deňzi we olaryň içindäkilerdir baryny ýaratdy, ýedinji günde bolsa dynç aldy; şonuň üçin Reb sabath gününü mübärekleýdi we ony mukaddes etdi. Exodus 20:8–11.

Iki Sabat baradaky iki buýruk bilelikde Levililer kitabynyň ýigrimi başinji we ýigrimi altynjy bablarynyň mazmunyny kesgitleýär. Olar setir üstüne setir bolup birleşdirilende, şeýle şaýatlyk edýärler: “Alty gün zähmet çekersiň we ähli işleriňi edersiň”, hem-de “alty ýyl meýdanyňy ekersiň, alty ýyl üzümligiňi budarsyň we onuň hasylyny ýygnarsyň”. “Emma ýedinji gün Hudaýyň Rebbiň Sabatydyr”, hem-de “ýedinji ýyl ýer üçin dynç Sabaty, Reb üçin Sabat bolar”.

“Ýedinji” diýip terjime edilýän iki sözün hem, şenbe baradaky buýruklaryň haýsydyr birinde bolsun, islese adamlara degişli şenbe bolsun, islese ýere degişli şenbe bolsun, Lewiler 26-njy bapda “ýedi gezek” diýip terjime edilýän şol bir ibrany sözüdür. Lewileriň 25-nji we 26-njy bablarynyň konteksti, Mukaddes Kitap pygamberliginde bir günün bir ýyly aňladýandygy baradaky pygamberlik kadanyň çäginde goýlandyr. Şeýle hem, ilkinji agzalma baradaky pygamberlik kada hem şonça ähmiýetlidir.

Bu iki bapda ilki agzalan zat gün-ýyl ýörelgesidir. William Miller Jebraýyl we beýleki perişdeler tarapyndan Levililer kitabyndaky “ýedi gezek” sözünü iki mün baş ýüz ýigrimi ýylyň nyşany hökmünde kesgitlemäge ugrukdyryldy, we bu, bablaryň mazmuny bilen doly ylalaşýar; çünki bu bablaryň mazmuny ýigrimi başinji babyň ilkinji baş aýatynda beýan edilen gün-ýyl ýörelgesidir.

Salnamalaryň awtory Günorta Ýahuda patyşalygynyň Wawilon tarapyndan ýesirlige alnyp gidilmegine näme sebäp bolandygyny aýdanda, munuň ýeriň öz Şenbe dynçlygyny lezzet bilen geçirmegine ýol bermek üçin bolandygyny aýtdy. Hudaýyň Sözüniň içinde ýeriň bir dynçlykdan lezzet alýandygyny görkezýän ýeke-täk beýleki ýer Lewililer kitabynyň ýigrimi başinji we ýigrimi altynjy bablarynda ýerleşýär. Wawilonyň Mukaddes Kitap pygamberliginiň ilkinji patyşalygy hökmünde höküm süren ýetmiş ýyly diňe bir ýer ýüzüniň haýwanynyň Mukaddes Kitap pygamberliginiň altynjy patyşalygy hökmünde höküm sürjek simwoliki ýyllaryny görkezmän, eýsem şol ýetmiş ýyl Musanyň näletindäki “ýedi wagt”a gönüden-göni salgylanmadyr.

Danyýlyň ilkinji alty babynda beýan edilen pygamberlikleri öwrenmäge başlanymyzda, “ýedi wagt” diýen näletiň hem, şonuň ýaly-da “ýedi wagt” diýen berekediň hem şol bablaryň her biriniň düzüm bölegidigini bilmek örän möhümdir.

Şeýle-de, ýedi ýyllyk ýedi döwrüň aýlawynyň ýedinji aýyň onunjy gününde, ýagny Ýaraşyk Gününde, ýubileý surnaýynyň çalynmagy bilen bellenyändigini ýatda saklamak möhümdir. Bu hakykat “ýedi wagty” Daniýel kitabynyň sekizinji baby, on dördünji aýatyndaky iki mün üç ýüz gün bilen baglanyşdyrýar. Şeýle hem, pygamberlik ýylynyň üç ýüz altmyş gün bolýandygyny ýatda saklamak möhümdir, we eger “ýedi wagt” üçin üç ýüz altmyş günü gaýta-gaýta goşsaňyz, ol iki mün baş ýüz ýigrimi güne deň bolýar.

Danyýel Ýeremiýanyň görkezip geçen ýyllarynyň sanyna kitaplar arkaly düşünende, eger Hudaýyň halky özleriniň duşmanyň ýurdunda ýesirdiginiň hakykatyna haçandyr bir oýansa, zerur diýlip görkezilen toba jogabynyň her bir bölegini öz içine alýan bir dogma başlady. Danyýeliň Levililer ýigrimi altynjy bap bilen sazlaşýan dogasynyň ahyrynda, Jabraýyl Danyýele onuň “eşiden” görnüşine, ýagny iki mün üç ýüz gün hakdaky görnüşe düşünje bermek üçin göründi. Jabraýyl sözüne Danyýeliň halky üçin ýetmiş hepdäniň “kesgitlemendigini” habar bermek bilen başlady.

Seniň halkyňyň we mukaddes şäheriňiň üstüne ýetmiş hepde kesgitlenendir: günäni tamamlamak, ýazyk-günälere ahyr getirmek, etmiş üçin ýaraşyk getirmek, ebedi dogrulygy girizmek, görnüşi we pygamberligi möhürlemek hem-de iň Mukaddesi mesh etmek üçin. Daniel 9:24.

Aýatda “kesgitlenen” diýip terjime edilen söz “kesilip aýrylan” diýmegi aňladýar; şonuň üçin hem bu, ýetmiş hepdäniň iki müň üç ýüz günden kesilip aýrylandygyny aňladýar. B.e. öň 457-nji ýylda çykan üçünji permandan başlap, Danyýeliň halkyna synag möhletiniň ýetmiş pygamberlik hepdesi berlerdi. Ýetmiş pygamberlik hepdesi dört ýüz togsan ýyla deňdir. Üçünji permanyň yzysüre dört ýüz togsan ýyl geçenden soň, gadymy Ysraýyl biziň eramyzyn 34-nji ýylynda Stefanusy daşlap öldürerdi we olar Hudaýdan doly aýrylyşardy.

Dört ýüz togsan ýyllyk synag möhletiniň başlangyç nokadyny kesgitleýän üç permanan öň gelen ýesirlik ýetmiş ýyl bolupdy. Şol ýetmiş ýyl, gadymy Ysraýylyň hiç wagt ýerine ýetirmedik Sabat dynç alyşlaryny ýeriň lezzet almagy üçin berlipdi. Ýer üçin ýetmiş ýyllyk Sabat dynç alyşlary, Musanyň ähtine garşy edilen dört ýüz togsan ýyllyk pitneçilik sebäpli (ýa-da ýyllaryň ýetmiş hepdesi sebäpli) ýüze çykaryldy.

Lewiler 25-nji babyndaky ähtiň garşysyna edilen dört ýüz togsan ýyllyk pitne, ýeriň öz dynçlygyny almagy üçin ýetmiş ýyllyk ýesirligi emele getirdi. Şol ýetmiş ýyllyk ýesirlik üç permana getirdi; bu permanlar gadymy Ysraýyl üçin synag möhletiniň ýene bir dört ýüz togsan ýylyny belläpdi. Şeýlelikde, her biri dört ýüz togsan ýyldan ybarat bolan iki synag döwrüni görýäris. Üç perman üç perişdäniň habarlaryny alamatlandyrýar; olaryň birinjisi demirgazyk patyşalygyna garşy “ýedi wagt” dowam eden ilkinji gaharyň ahyrynda, 1798-nji ýylda geldi. Üçünji perişde üçünji permanndan soň iki müň üç ýüz ýyldan, 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda geldi; şol wagtda “gaharyň soňky soňy” hem geldi.

Birinji gaharyň soňy bilen soňky gaharyň soňynyň arasyndaky kyrk alty ýylyň dowamynda Isa Millerit ybadathanasynyň düýbünü goýdy, şol düýp daşy bolsa “ýedi gezek” boldy. Bu daş başynda Adventizm üçin ýa düýp daşy (ýa-da büräp ýykyldýan daş), ahyrynda bolsa Adventizm üçin ýa baş daşy hem tamamlama daşy (ýa-da mazar daşy) bolmalydy. 1798-nji ýyldan 1844-nji ýyla çenli taryhda üç perişdäniň habarlarynyň gelşini aňladýan üç perman hem Daniel kitabynyň ilkinji üç babyny aňladýar.

Indiki makalada ilkinji alty baby gözden geçirmäge başlarys.

„Danyýl we Ylham kitaby has gowy düşünileninde, imanlylar bütinleý başgaça dini tejribä eýe bolarlar... Ylham kitabyny öwrenmekden bir zat hökman düşüniler — Hudaý bilen Öz halkynyň arasyndaky baglanyşyk ýakyn hem anykdyr.” The Faith I Live By, 345.